מתני׳ [א]נזיר שגילח ונודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת תהום אינו סותר אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר [ב]כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פי המערה טמא נמצא משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר: **גמ׳** מנא הני מילי [ה]אמר ר״א דאמר קרא [1]וכי ימות מת עליו בפתע פתאום עליו במחוורת לו ריש לקיש אמר אמר קרא [2]כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה כי דרך מה דרך בגלוי אף כל בגלוי ואלא [ו]הדתנן [ג]איזוהי טומאת התהום כל שאינו מכירה אחד בסוף העולם אבל מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום בשלמא (א) למ״ד כי דרך שפיר אלא למאן דאמר במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי ותו הא דתניא המוצא מת מושכב לרחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר ובעשיית פסח טהור מאי שנא אלא טומאת התהום [ז]גמרא גמירי לה: אם עד שלא גילח וכו׳: מאן תנא א״ר יוחנן ר״א היא דאמר [ח]תגלחת מעכבת בעי רמי בר חמא נטמא בתוך מלאת ונודע לו לאחר מלאת מהו בתר ידיעה אזלינן וידיעה אחר מלאת היא[ו] או לא ולמאי למיסתר

אמר

מתני׳ נזיר שגילח. תגלחת טהרה ביום שלשים ואחד שלו: א) **ונודע לו שהוא טמא.** בטומאת מת בין שנטמא בתוך מלאת בין שנטמא לאחר מלאת ב) ולנו ביום קודם שהביא קרבנותיו ושגילח: **אם טומאה ידועה.** היתה בשעה שנטמא ה״ז סותר את הכל אבל ג) לא נטמא עד לאחר הבאת קרבנותיו אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אלא ז׳ כדתנן בפרק שלשה מינין (לעיל דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים כו׳ ואוקימנא בגמרא [שם] לדברי הכל ז׳ סותר ותו לא: **ואם עד שלא גילח.** נודע לו שנטמא בין בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: **בין כך ובין כך.** בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום סותר את הכל: **כילד.** היא טומאת התהום שאינו סותר אם נטמא בטומאת מת וירד לטבול במערה ביום שביעי שלו ולאחר שילא ד) מלא לשם מת שהוא לף על פני המים שבפתח המערה והוא לא הכיר בו כשירד שם לטבול אין זו טומאת התהום ה) ואפי׳ אם לא נודע לו עד לאחר גילוח ואפילו אם לא ירד לשם לטבול אלא להקר ה״ז טמא וסותר את הכל: **אבל אם נמלא משוקע בקרקע המערה.** ו) שבשעה שנכנס לא היה לף כזו יש חילוק פעמים שהוא טהור ופעמים שהוא טמא כשנכנס לשם ולא נכנס בה אלא להקר ונודע לו לאחר גילוח שנמלא לשם מת משוקע כנגד פי המערה ה״ז טהור דזו היא טומאת התהום אבל ירד לשם ליטהר מטומאת המת ואח״כ נודע לו ואפילו לאחר גילוח ה״ז טמא וסותר את הכל אע״פ שהיא טומאת התהום: **שחזקת טמא טמא.** העמידו בחזקת ז) טמא: **וחזקת טהור.** ח) יורד לשם בחזקת טהור: **שרגלים לדבר.** כלומר שהדברים נראין כך דטהור העמד על חזקתו וטמא על חזקתו ותיהוי חזקת טהור טהור וחזקת טמא טמא: **גמ׳ במחוורת לו.** בברורה לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה לו: **ור״ל אמר קרא.** גבי עושה פסח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה: **כי דרך** ט) **בגלוי אף טומאה בגלוי.** לאפוקי טומאת התהום דלא והוא הדין לנזיר דבכל מקום נזיר ועושה פסח כי הדדי נינהו: **בשלמא למ״ד כי דרך.** דבגלוי שפיר דכיון דאחד מכירה בסוף העולם הוי י) גלוי: **אלא למ״ד במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם.** אמאי הוי טמא והא אינה מחוורת לו: **ותו.** בין למ״ד במחוורת לו בין למ״ד כי דרך כיון דמדאורייתא טומאת התהום הותרה גבי הא דתניא המוצא מת מושכב כו׳ מאי שנא גבי תרומה דהוי טמא וגבי נזיר ועושה פסח דהוי טהור: **אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה.** דאינה מטמאה והכי גמירי לה דלנזיר ועושה פסח בלבד אינה מטמאה אבל לתרומה לא גמרינן הילכתא ומשום הכי הוי טמא: **מאן תנא.** דאם נודע לו קודם גילוח אע״פ שהביא קרבנותיו סותר: **א״ר יוחנן ר״א היא דאמר.** בפרק ג׳ מינין (לעיל דף מו.) ואחר ישתה הנזיר יין (במדבר ו) אחר מעשים כולן דברי ר״א כ) דכיון דעדיין לא גילח כמי שנודע לו בתוך מלאת דמי וסותר את הכל דלאו לרבנן כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים שוב אינו סותר: **בעי רמי בר חמא נטמא.** בטומאת התהום בתוך ימי מלאת ונודע לו לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו וקודם גילוח: **מהו בתר ידיעה אזלינן.** כלומר מי אמרינן דהא דגמרינן דטומאת התהום אינה סותרת היכא דידיעה הויא לאחר מלאת אפילו היכא דנטמא בימי מלאת או דילמא כיון דנטמא בימי מלאת אע״ג דנודע לו לאחר מלאת ואפילו לאחר הבאת קרבנותיו לא אמרינן דטומאת התהום הותרה לו וסותר. ולרמי בר חמא דקמיבעיא ליה הכי ל) לא שמיעא ליה מתני׳ ואמטו להכי קמיבעיא ליה הכי אי סותר או אינו סותר כלל:

אמר

נזיר שגילח. תגלחת טהרה ונודע שהוא טמא אם טומאה ידועה היא סותר ואם טומאת התהום היא כלומר שנודע לו שבמקום שעבר היתה טומאת התהום ובגמרא מפרש איזו היא טומאת התהום שאין אחד בעולם מכירה והכי הילכתא גמירי לה: **אם** עד שלא גילח. נודע לו בין כך ובין כך סותר בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום דכי גמירי טומאת התהום דלא סתרה דוקא כשנודע לו אחר שגילח אבל נודע לו קודם שגילח סותר: **כיצד** דין טומאת התהום ירד לטבול במערה בשביל טומאת שרץ ונמצא כזית מן המת לף על פני המערה ספק אם היה כזית מן המת בתוך המערה בשעה שטבל והאהיל או שמא לא היה שם בשעה שטבל טמא דספק טומאה ברשות [היחיד] ספקו טמא ואם נודע לו אפילו אחר שגילח טמא ולא אמרינן אף כי היה כזית מן המת תוך המערה בשעה שטבל יהא טהור משום טומאת התהום דכיון שאין שום דבר מכסה עליה הוה ליה כטומאה ידועה: **משוקע** בקרקע המערה. או ודאי מיקרי שפיר טומאת התהום ולכן ירד להקר וליום אחרון שגילח נודע לו אותה טומאה טהור משום דטומאת התהום הוא: ליטהר מטומאת מת. אם ירד ליטהר מטומאת המת ואחר שחזר ומנה ימי נזירותו וגילח נודע לו כשירד[1] למערה היה כזית מהמת משוקע במערה טמא: שחזקת טמא טמא. דכי גמירי דטומאת התהום דמת הותר דוקא לאדם שלא היה בחזקת טומאת מת: שחזקת טמא טמא[2] (כלומר) שרגלים לדבר. כלומר שטעם גדול י״ל הואיל והוא בחזקת טומאת מת לא הותרה טומאת התהום אלו והא דנקיט ברישא ירד לטבול ובסיפא ירד להקר יש ליתן טעם לדבר דרישא רבותא קא משמע לן אף כי ירד לטבול דמסתמא דקדק ועיין היטב שלא תהא טומאה סביביו ונמלא מת לף על פי המערה מ״מ טמא משום ספק טומאה ברה״י וסיפא רבותא קמ״ל אף כי ירד להקר ואין דרכו לבדוק ולדקדק סביביו מ״מ כי משוקע בקרקע המערה טהור משום דהוי טומאת התהום: **במחוורת** לו. אבל בטומאת התהום שאינה מחוורת ולא הכיר בה אחד בסוף העולם או אינו סותר: **רבי** שמעון בן לקיש **אמר** כי דרך. גבי עושה פסח כתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם ומדסמך טמא לנפש לדרך נאמר כי דרך וגמרינן נזיר מעושה פסח אבל בפרק כילד צולין (פסחים דף פא: ושם) לא קאמר הש״ס הכי והכי איתא התם במחוורת לו אשכחנא נזיר עושה פסח מנלן דכתיב או בדרך רחוקה כי דרך כו׳ משמע התם דלא פליגי ולא גמירי נזיר מעושה [פסח]:

אלא למ״ד במחוורת לו כי סבירה אחד בסוף העולם מאי הוי. ובפ׳ כילד צולין (ג״ז שם) לא קאמר הכי דקאמר למ״ד כי דרך נימא עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך[ו]:

לנזיר ועושה פסח טהור. ומיירי בטומאת התהום כדפרישי׳[3] בסמוך: **ומאי** שנא תרומה מנזיר ועושה פסח. בפרק כילד צולין (גם זה שם) ליתא האי פירכא דסוגיא דהתם לית לה דגמירי אהדדי אלא טומאת התהום גמירי[4]: **מאן** תנא א״ר יוחנן ר״א היא דאמר תגלחת מעכבת. מלשתות ביין דלרבנן דאמרי דתגלחת אינה מעכבת א״כ אחר שנזרק הדם אין [עליו] עוד תורת נזיר וכן[5] שנודע לו עד שלא גילח כמי שגילח תימה[6] דבפ׳ כילד צולין (גם זה שם) אמר מר בר רב אשי טומאת התהום מרלה אפילו נודע לו קודם זריקה והשתא [אין][7] אליבא דר״א אפילו לאחר זריקה סותר קודם גילוח ואי אליבא דרבנן הא קודם זריקה לרבנן מעכבת כקודם גילוח לר״א דהכא משמע דדבר המעכב סותר לכ״ע י״ל דלגבי עושה פסח מיירי שאין טעון גילות ותאיה בין לרבנן בין לר״א דכיון שנשפטת הפספח א״כ הוי הדם עומד לזרוק וכל העומד לזרוק כזורק דמי ולכך אין סותר כיון שנשפטת אבל תגלחת מלוה בפני נפשה היא ועוד י״ל דהא דאמרינן התם טומאת התהום מרלה היינו ע״י רילוי הליך ולכך מרלה אף קודם זריקה אבל על התגלחת לא שייך רלוי ליך: **בעי** ט)רב חמא נטמא תוך מלאת. בטומאה ידועה או בטומאת התהום ונודע לו לאחר מלאת קודם גילות לר״א מהו בתר טומאה אזלינן וסותר שלשים או בתר ידיעה אזלינן וסותר שבעה:

אמר

כב א מיי׳ פ״ו מהל׳ נזירות הלכה יט״ו:
כג ב מיי׳ שם הלכה [יט] כ:
כד ג מיי׳ שם הל״ח:
כה ד מיי׳ שם הל״ט:

פי׳ הרא״ש

נזיר שגילח. הביא קרבנותיו וגילח: אם טומאה ידועה. פי׳ טומאה שאפשר שהיתה ידועה כגון שלא היה קבר התהום סותר: טומאת התהום כדמפרש בגמ׳ שאין אחד מכירה בסוף העולם. אע״פ שודאי טמא אינו סותר דהלכה היא בנזיר: אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו: בין כך ובין כך טומאה ידועה ובין טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר״א או אחר קרבנותיו לרבנן: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כזית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס׳ לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה״י ספקו טמא ואם נודע לו ס׳ זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע״ג דאמרי׳ בגמ׳ ספק טומאה צפה טהורה היינו ס׳ מגע אבל ס׳ אהל טמא: משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום וברישא נקט לטבול לרבותא אע״ג דהטובל מטומא׳ נזהר מכל דבר הטמאה אפ״ה א) טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי׳ טמא וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח״כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה״מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר״ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי׳ איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ׳ כ״ע יש סוגיא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי׳ עושה פסח מנ״ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי׳ מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א׳ בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ״ד כי דרך שפיר דכיון דא׳ מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ״ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי׳ למר הכי נמי לילף כל שאר דבר מנזיר. והכי נמי ה״מ למפרך ממתני׳ דמפלגא בין נודע אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טמאה

מקרא ליכא טעמא לפלוגי. וכן מסיפא ליטהר מטומאת מת טמא. ואי מקרא כיון דודאי נטמא בקבר התהום מה לי היה טמא מה לי היה טהור כיון דמטומאת מת ירד (כבר טבלו) וטיהר: טומאת התהום גמרא גמירי לה. וקראי דמייתי לעיל אסמכתא בעלמא נינהו ודוקא לנזי׳ ועושה פסח גמירי. מאן תנא אר״י ר״א היא דאמר תגלחת מעכבת בשלשתן בין ולירבנן למתים דלרבנן דאמרי אין תגלחת מעכבת משנזרק הדם אין עליו תורת נזיר עוד וכך הוי שלא גילח כמו שגילח דמי: בעי רמי בר חמא נטמא תוך מלאת (ו׳) טומא׳ ידועה או אחר שלא גילח ונודע לו אחר מלאת קודם

א) פסחים פא: ע״ש, ב) [צ״ל הדמאוי], ג) שם [תוספתא זבין פ״ב], ד) [לעיל יז: וש״נ], ה) גי׳ ר״א ולא אלימא למיסבר לא אמר כו׳, ו) [וע׳ תוס׳ פסחים שם ובתוספות בנ״ב. ד״ה והלכה כתבו שזו מן סוגיות החלוקות], ז) צ״ל רמי בר חמא.

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה: במדבר ט י

נוסחת הריב״ן

א) ואחר שגלח ונודע לו: ב) בו ביום: ג) לא: ד) שילא מכס מלא לי: ה) דאפילו: ו) ונשבעה: ז) שהוא טמא: ח) היורד: ט) בגלוי אף כל טומאה: י) בגלוי: כ) וכיון: ל) לא יתסתר כלומר דלא מיבעי ליה הכי אי סותר או אינו סותר כלל

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ למ״ד כי דרך שפיר. נ״ב עיין בפסחים דף פ״ה:

הגהות התוספות

1. צ״ל דכשיגלח. 2. תיבות שחזקת טמא טמא נמחק. 3. צ״ל כדפרשיה. 4. תיבות אלא טומאת התהום גמירי נמחק. 5. צ״ל וכן כי שנודע. 6. צ״ל כמו מסגילת. ותימה כו׳. 7. צ״ל והשתא אליבא דמאן קאמר ליה אי אליבא כו׳.

מוסף רש״י

במחוורת לו. שתהא ברורה לו (פסחים פא.). כי דרך. טמא לנפש דומיא דדרך רחוקה הוא (שם). איזוהי טומאת התהום. שהותרה לנזיר ועושה פסח (שם). המוצא מת מושכב לרחבה של דרך. והוא עבר בה או שהאהיל עליו, ואי אפשר שלא נגע או שלא הסיט או שלא האהיל (שם). לתרומה. לאכול בתרומה. טמא. דלא הותרה בו טומאת התהום. ואפילו לאוחזו על דרך אפילו טומאת התהום אין לנו (שם).

א) נראה דחסר כאן וצ״ל פס״ה טמא משום ספק טומאה ברה״י וסיפא רבותא קמ״ל אף כי ירד להקר וכו׳ אפ״ה טהור וכו׳ בקוה״ב משוקע.